

УДК 061.91:930.251.КРИП'ЯКЕВИЧ(477.83-25)

*Іван БУТИЧ***МОЇ ЗУСТРІЧІ З АРХІВОМ
ІВАНА ПЕТРОВИЧА КРИП'ЯКЕВИЧА**

З Іваном Крип'якевичем ми зустрічалися часто й за різних обставин, починаючи від роботи над збірником "Воссоединение Украины с Россией". Крім того, обговорюючи багато планів, листувалися до останніх років його життя. Яюсь у вересні або на початку жовтня 1967 р., через кілька місяців після смерті Івана Петровича, погожого осіннього ранку в мене вдома пролунав дзвінок від Богдана Івановича Крип'якевича. Дзвонив Богдан Іванович рідко, і я також не часто звертався до нього. Запитав мене, чи могли б ми зустрітися для того, щоб поговорити про батьковий архів, оскільки по телефону всього не можна було сказати.

У цей час, як і щороку восени, я збирався у відпустку і на запрошення Богдана Івановича вирішив відвідати Львів. Місто зустріло мене теплим днем. Зупинився я, як і в попередні мої відвідини, в родини Кошелів, яка проживала на вул. Ломоносова, в Анни Ісаківни, викладача німецької мови Львівського зооветеринарного інституту. Добирався до нового помешкання Крип'якевичів, що було, як мені здавалося, на краю світу, де поблизу й трамвайна колія закінчувалася. Раніше я бував удома в Івана Крип'якевича на вул. Острозьких, 7, але в невідому мені нову хату це був перший візит.

Дорогою до Львова я ще не дуже добре усвідомлював, чим міг би допомогти Богданові Івановичу і що це таке, чого не можна було розв'язати по телефону. Але в бесіді з Богданом Івановичем стало ясно, що йдеться про долю архіву його батька. Як виявилось, ще до нашої зустрічі родина вирішила передати матеріали архіву в ЦДІА у Львові. Тепер ішлося про те, як підготувати ці матеріали до передачі: що треба залишити у себе вдома до кращих часів, як говорив Богдан Іванович, а що можна передати до державного сховища.

Насамперед Богдана Івановича цікавило батькове листування з окремими діячами науки і культури, яких тоді заборонено було згадувати. Постало питання про те, як організувати нашу роботу. Оскільки перед цією зустріччю я не був знайомий з усім комплексом документів архіву Івана Петровича, ми вирішили переглядати один за одним усі матеріали, відбираючи те, що не можна було поки що передавати. Перечитували листи, зокрема ті, що найбільше непокоїли Богдана Івановича. Матеріали, які викликали сумніви, відкладали в окрему групу, що нею опікувалася пані Леся, дружина Романа Івановича.

Богдан Крип'якевич дуже добре орієнтувався у змісті всього архіву і визначав, що саме потребує зваженого перегляду. Він просив пані Лесю брати папки з тих місць, на які він вказував, знаючи при цьому не тільки, де папка лежить, але й

що в ній є і на що треба звернути пильну увагу. Це все він тримав у своїй голові. Пригадую, як він переживав, коли не міг згадати, куди поклав одну книжку, що її, здається, ще Іван Петрович просив мені показати.

Після перегляду справ і всього доробку Івана Петровича я мусив повертатися до Києва. Пізніше, до 1971 р., я ще приїжджав до Львова, і з Богданом Івановичем ми листувалися.

У 1970-х роках, після переведення мене на роботу до Головної редакції УРЕ АН УРСР, мої поїздки до Львова були частими й тривалими в редакційних справах як редактора видання “Історії міст і сіл Української РСР” – тому по Львівській області, російськомовний варіант якого вийшов у 1978 р. Працюючи над нарисами до цієї збірки, мені часто доводилося зустрічатися з авторами з районів і при цій нагоді, як мав вільний час, навідувався до Богдана Івановича, зокрема й у справі архіву.

У той період у Львові багато зустрічався також і з тими людьми, які близько знали Івана Петровича, з його учнями – О. Мацюком, О. Купчинським, Я. Ісаєвичем, Я. Дашкевичем, О. Маркевичем та іншими. Оскільки видання “Історії міст і сіл Української РСР” готувалося на досить високому державному рівні, то я був ухожий в обкомівські кабінети, де намагався спонукати чиновників вирішувати різні важливі питання, зокрема у справі формування кабінетів допоміжних історичних дисциплін при ЦДІА – ідея, яку плекав ще Іван Петрович. Пригадую собі таку розмову з тодішнім секретарем Львівського обкому В. Чугайовим, що стосувалася безробітного на той час і переслідуваного Я. Дашкевича:

– У вас є якісь претензії до Дашкевича? – питаю.

– Немає.

– Тоді чому б вам його не взяти на роботу в архів?

І справді, Ярослав Романович якийсь час після цього працював у ЦДІА, звідки його через декілька років знову звільнили з політичних мотивів.

У 1980-х роках, після смерті Богдана Івановича, моя дружина Марія Іванівна, коли приїжджала до Львова, часто дзвонила Крип’якевичам і заходила до них. Ми підтримували взаємини з Романом Івановичем, який, перебуваючи у справах у Києві, кілька разів навідувався до мене в редакцію УРЕ на вул. Леніна (тепер вул. Б. Хмельницького). У 1986 р. після Чорнобиля ми ще бачилися у Львові, куди я приїжджав з Марією Іванівною, зупиняючись у помешканні О. Купчинського.

Особливо наша співпраця з Романом Івановичем стала плідною, коли почалася підготовка до видання монографії Івана Крип’якевича “Богдан Хмельницький”. Редагуючи текст, мені часто доводилося працювати в архіві Івана Петровича, відновлюючи те, що було спотворене радянською цензурою у 1954 р. Але й цього разу у видавництві “Світ” до друку дали якісь інші машинописи, а не ті, що редагувалися. До того ж ані мені, ані Романові Івановичу, як він мені казав, не показували верстку. Напевно, це стало причиною того, що відразу після виходу книжки друком у 1990 р. Роман Іванович думав про ще одне видання “Богдана Хмельницького”.

Загалом у цьому архіві для мене багато знайомого і все ніби оживає в пам’яті...

Архів Івана Крип’якевича. Інвентарний опис / Упорядник Ярослав Федорук. – Київ; Львів, 2005. – С. III– V.